

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Meditatie

De hand op de troon

Wat wordt toch met deze uitdrukking bedoeld? Er zijn afbeeldingen gevonden van oosterse koningen uit de oudheid die op hun troon zitten. Op die oude afbeeldingen ziet men dan mensen voor die koningen op de grond liggen, terwijl ze hun handen uitstrekken naar de troon. Dat zijn smekelingen. Dat liggen op de grond en die uitgestrekte hand naar de troon, het was de houding van een smekeling. Nu gaan we begrijpen wat bedoeld wordt met 'de hand op de troon des HEEREN'. Het is de hand van een arme smekeling, die naar de troon des Heeren is uitgestrekt. Het is de naar de levende God opgeheven hand des gebeds.

In Gods Woord vinden we die houding bijvoorbeeld bij de Sunamitische vrouw, nadat haar zoon door een zonnesteek is overleden. Die vrouw vlucht dan met haar nood naar de profeet Elisa. Als ze Elisa gevonden heeft, valt ze voor hem neer en strekt ze haar hand naar hem uit en grijpt hem bij zijn voeten (2 Kon. 4: 27). 'De hand op de troon des HEEREN' het is de houding van een smekeling, die zijn hand op de onderste trede van de troon gelegd heeft en zo een beroep doet op Gods goedgunstigheid. Het is de houding van het gebed tot God. Aan welke hand moeten we hier nu denken? Uit het verband van deze tekst blijkt, dat het hier allereerst gaat om de hand van Mozes. Hij stond met Aäron en Hur op de top van een heuvel, ter-

... *Dewijl de hand op de troon des HEEREN is...*

Exodus 17:16

wijl Israël onder leiding van Jozua streed tegen Amalek. Zolang Mozes' handen opgeheven waren ten hemel, met de staf Gods daarin geklemd, had Israël de overhand. Maar zodra Mozes zijn vermoeide handen liet zakken was Amalek sterker. Het was dus zaak dat de hand van Mozes voortdurend op de troon was! Gelukkig waren er Aäron en Hur die zijn moede handen ondersteunden. Waarom werd Amalek door Israël overwonnen? Omdat de hand (van Mozes) op de troon was. Amalek werd niet allereerst verslagen door Jozua en zijn dappere mannen, maar allereerst door het gebed van Mozes. Daarziet u de kracht van het gebed. Een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel. Geloven we nog in de kracht van het gebed? Zou de nood van onze tijd niet zijn, dat er zo weinig gebeden wordt?

Er zijn genoeg vormelijke gebeden, uiterlijke gebeden, sleurgebeden, maar wordt er nog gebeden? Het eerste wat we van Paulus lezen, nadat hij is neergeveld op de weg naar Damaskus, is: Zie, hij bidt! Als God een mens te sterk wordt, als het zielenood wordt, dan gaat de hand op de troon. Dan komt er een noodgeschrei tot de levende God. Werd er toch meer gebeden, was de hand toch meer op de troon, vanwege onze persoonlijke nood, maar ook vanwege de nood van land en volk en van de kerk van Nederland en van de gemeente. Er is zoveel te vragen

MEDEDELING

De Saambinder zal op 25 juli a.s. wegens vakantie **niet verschijnen**.

en zoveel voor de troon Gods neer te leggen. De noden zijn zo groot. Maar groter is de Helper. Was onze hand, als de hand van een smekeling, toch meer op de troon. Wie Hem aanroept in de nood, vindt Zijn gunst oneindig groot.

Mozes was de middelaar van het Oude Testament. Christus is echter de Middelaar van het Nieuwe Testament, Die Mozes zeer ver te boven gaat. Mozes was op de heuveltop, tijdens de strijd tegen Amalek, voorbidder voor het volk. Christus is de grote Voorbidder in de hemel. Mozes handen werden moe, maar Christus handen werden nooit moe. 'De hand op de troon des HEEREN'. Welke hand? Niet alleen de hand van Mozes, maar boven al de hand van Christus! Zijn Middelaarshand is altijd op de troon. Daarom zal de 'oorlog des HEEREN tegen Amalek zijn, van geslacht tot geslacht!' Dat wil zeggen, dat die biddende Hogepriester in de hemel bidt om de over-

Inhoud

Meditatie: De hand op de troon .	1
De zenuw van het verbond	2
Studerenden	4
Verslag Generale Synode (8) . . .	5
Als grenzen vervagen (9)	6
Boekennieuws	8
Kerknieuws	8
Berichten	9
Predikbeurten	9

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:
ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.
F. Bolstraat 12, 2981 CC Ridderkerk
tel. 0180-425915.

Kerkelijk nieuws en berichten aan:

redactie-secretaris: C.G. van Es
Ronsseweg 527,
2803 ZJ Gouda,
tel. 0182-571292, fax 0182-533928.
*****

Abonnementen, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk
aan:

De Saambinder - abonnementen,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor
abonnementsgelden: 64327.

*****
Alle advertenties aan:

Administratie van de Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.

*****
Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

*****
Abonnementsprijs
bij vooruitbetaling:

voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:

Luchtpost:
Amerika \$ 56,-, Canada \$ 68,-.

Zeepost:
Amerika \$ 49,-, Canada \$ 59,-.

*****
Advertenties € 0,50,- per mm.

Familieberichten

€ 0,40,- per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk
donderdagmorgen in bezit van de
administratie te zijn.

Faxberichten vrijdag voor 12 uur.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 12 uur (telefonisch).

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

winning van Zijn kerk en de ondergang van alle vijanden. Daarom blijft de strijd van geslacht tot geslacht tot de grote dag van Zijn toekomst. Want het einde van die strijd is niet onzeker. Omdat Zijn doorboorde Middelaarshand altijd op de troon is, zal Amalek dat wil zeggen het rijk der duisternis, voor eeuwig ondergaan. De overwinning van het koninkrijk Gods is geen twijfelachtige zaak omdat de hand van Christus op de troon is. Wat een bemoediging! Zijn hand op de troon, dat is niet de hand van een smeeking, maar de hand van Een Die eisen kan op grond van Zijn volbrachte werk. Hij eist Zijn kerk, omdat Hij de prijs heeft betaald van Zijn bloed. Weet dan, dat hier de strijd blijft van geslacht tot geslacht. Daar moeten Gods kinderen op rekenen. Het blijft een strijdende kerk. Maar de uitkomst van de strijd is niet onzeker. Waarom niet? Omdat de hand van Christus op de troon des Heeren is. Omdat Hij de grote Middelaar en Voorbidder bij de Vader is. Omdat Zijn handen nooit moe worden en omdat de Vader Hem

altijd hoort. Zijn hand is op de troon en daarom gaat het met de strijdende kerk naar de eeuwige overwinning. In Hem meer dan overwinnaar! Omdat Zijn hand op de troon is, daarom is het niet te vergeefs lege bedelaarshanden uit te strekken naar de troon der genade. Om Christus' wil is de Heere de grote Hoorder van het gebed. De boodschap komt nog tot u, dat onder de banier van Koning Jezus nog plaats is. Hij roept nog en nodigt nog: Wendt u toch naar Mij toe en wordt behouden! Streck uw hand dan uit naar de troon, die in Christus een troon van genade is voor doodschuldigen. Wat is het ongeluk in het leven van Gods kinderen? Dat ze zo weinig naar boven zien en zoveel naar beneden. Als u alleen naar beneden ziet, dan heeft u hart, want Amalek is zo sterk. Maar als het geloof naar boven ziet, dan ziet het een hand op de troon, een Middelaarshand. En die hand roept de strijdende kerk als het ware toe: Hoe hevig de strijd ook zijn moge, houdt moed, want Jezus leeft!

Zeist,

ds. J.J. van Eckeveld.

De zenuw van het verbond

Opnieuw is de kwestie van de leer van de twee of drie verbonden in discussie. In *De Wekker*, het weekblad van de Christelijke Gereformeerde Kerken, verschenen drie artikelen over het onderwerp. Daarin kwam de prediking van de twee verbonden er niet zo goed af. We wijdden kort geleden al twee artikelen in ons blad aan de kwestie. Deze week willen we er nog iets over schrijven. Het is zeker niet de bedoeling 'met modder te gooien' naar de schrijver van de artikelen in *De Wekker*, zoals een lezer als zijn vrees uitsprak. Evenmin willen we ontkennen dat God binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken nog Zijn oprechte kinderen en knechten heeft. Gelukkig wel! De enige bedoeling van ons antwoord is een goed woord te doen voor de prediking die onder ons vanouds is gebracht en haar te verdedigen tegen verwijten die naar onze overtuiging zonder grond zijn. Dat mag toch wel, hoop ik?

Een wezenlijk onderscheid?

We vatten het nog maar even kort samen: er zijn twee verbonden wat betreft de eeuwige staat van de mens, het verbond der werken en het verbond der genade. Over het werkverbond bestaat weinig verschil van mening. Ook over het verbond der verlossing – de raad des vredes – lopen de geschillen niet. Waar het om gaat, is dat de aanhangers van de 'drieverbondenleer' een *wezenlijk onderscheid* stellen tussen het verbond der verlossing en het verbond der genade. Zij menen dat het in het verbond der verlossing gaat over de *uitverkorenen*, maar dat het genadeverbond wordt opgericht met alle *gedoopten*. Het eerste stemmen wij toe, het laatste volstrekt niet. Volgens de in onze gemeenten altijd voorgestane opvatting is het verbond der genade de *uitvoering in de tijd* van het verbond der verlossing. Men zou het beeld kunnen gebrui-

ken van een gebouw. Dat gebouw heeft een onzichtbaar fundament. Dat fundament kan onmogelijk worden gemist: heel het bouwwerk rust er op. Maar het is onzichtbaar. De muren van het gebouw worden opgetrokken op het gelegde fundament. Men kan echter onmogelijk volhouden dat het fundament wezenlijk een ander gebouw is dan de fundering en dat er van twee gebouwen sprake zou zijn. Zo heeft het verbond der genade een voor ons onzichtbare grondslag, die in de eeuwigheid is gelegd. Zoals er vanzelfsprekend een onderscheid is tussen het fundament en het zichtbare gebouw, zo stemmen wij toe dat er enig onderscheid is tussen de raad des vredes en het genadeverbond. Maar – en dit is waarop alles aan komt – in beide, zowel verbond der verlossing als verbond der genade, gaat het om de *uitverkorenen*. Onze Generale Synode bracht dat in 1931 zó onder woorden, ‘dat aard en wezen van het verbond der verlossing en verbond der genade één zijn en niet twee. In wezen is het één verbond’.

Het verbond der genade: stemmen van vroeger

We denken over deze dingen nog wat verder door. De vraag moet worden gesteld: wat *is* nu het verbond der genade? We willen ons oorears te luisteren leggen bij enkele theologen die onder ons vertrouwen genieten. Ik ben zo vrij geweest in de hieronder volgende citaten een paar cursiveringen aan te brengen, om de lezer het nauwe verband te laten zien dat velen van onze vaders hebben gelegd tussen het genadeverbond en de uitverkiezing. Dat is in de gesprekken met degenen die de leer van de drie verbonden verdeelden een heel aangelegen punt!

We beginnen met Herman Witsius, die van 1680 tot 1698 hoogleraar in Utrecht is geweest en die iemand als Bernardus Smytegelt als student heeft gehad. Van hem is de veelzeggende uitspraak: ‘De ware theoloog is een nederig leerling der Schriften’. In zijn boek over de verbonden (*De Oeconomia Foederum Dei cum Hominibus*, II,I,5) omschrijft hij het genadeverbond als ‘een overeenkomst tussen God en de uitverkoren zondaar, waarbij God Zijn vrije welbehagen bekendmaakt aangaande de eeuwige zaligheid en

aangaande alle dingen die daartoe strekken en die om niet aan de bondelingen gegeven moeten worden door en óm de Middelaar Christus, en waarbij de mens door een oprecht geloof dat welbehagen toestemt’.

Dan is daar Wilhelmus à Brakel, die in 1700 als predikant van Rotterdam zijn *Logikè Latreia* of *Redelijke Godsdienst* uitgaf, een werk dat in de achttiende eeuw wel twintig herdrukken kreeg. In dit boek geeft hij van het verbond der genade een heel uitvoerige omschrijving. Ik hoop dat u het geduld kunt opbrengen om Brakels definitie rustig te lezen. Het is de moeite wel waard! Hij omschrijft dan het verbond der genade als ‘een heilige, heerlijke, welgeordeneerde en eeuwigdurende overeenkomst of verdrag tussen de algenoegzame, goede, almachtige, rechtvaardige, getrouwe, waarachtige en onveranderlijke God aan de ene zijde, en tussen de *uitverkorenen*, die in de natuur zondig, verdoemelijk, onmachtig, walgelijk, hatelijk en ondragelijk zijn, aan de andere zijde; in welke God belooft de verlossing van alle kwaad en de toebrenging van alle zaligheid uit genade door de Middelaar Jezus Christus, en in welke de mens met al zijn hart, en vol genoeg in die beloften en in de weg om tot de bezitting van die beloofde goederen te komen, in het Woord voorgesteld, toestemt, dezelve aanneemt en zich daartoe in dat verbond aan God overgeeft, hetwelk God, tot verzekering van de bondgenoten, door de sacramenten verzegelt; alles tot verheerlijking van de vrije en ondoorgrondelijke genade Gods’. Einde citaat. Wie deze woorden leest, zal moeten toestemmen dat men met weinig woorden veel kan zeggen en met veel woorden weinig, maar dat hier iemand spreekt die met veel woorden veel zegt.

We leggen het oor nu even te luisteren buiten onze landsgrenzen en gaan eerst naar Engeland. De *Kleine Catechismus van Westminster* vraagt in vraag 20: ‘Heeft God alle mensen aan zichzelf overgelaten om ze in de staat van zonde en ellende te doen omkomen?’ Het antwoord luidt: ‘God, Die naar Zijn louter welbehagen van alle eeuwigheid *sommigen tot het eeuwige leven heeft uitverkoren*, kwam in een verbond der genade, om hen uit de staat der zonde en

ellende te verlossen en hen door een Verlosser te brengen in een staat van verlossing’. De gebroeders Ralph en Ebenezer Erskine en J. Fisher, die de Westminster Catechismus hebben toegelicht in vragen en antwoorden, stellen hier uitdrukkelijk de vraag bij: ‘Met wie werd het verbond der genade gesloten?’ Zij antwoorden: ‘Met Christus als de tweede of laatste Adam, en, in Hem, met al de uitverkorenen als Zijn zaad (Galaten 3:16)’. Even later stellen zij de vraag of het verbond der verlossing, ‘waar sommige godgeleerden over spreken’, een verbond is dat zich onderscheidt van het verbond der genade. Ze geven ten antwoord dat de Heilige Schrift ons niet het recht geeft te veronderstellen *dat er een verbond der verlossing is dat onderscheiden is van het verbond der genade*. En op de vraag hoeveel verbonden er in de Heilige Schrift worden genoemd om het leven en de zaligheid voor de mens te verwerven, antwoorden zij nadrukkelijk: ‘Er zijn er slechts twee; het ene is het verbond der werken en dus moet het andere het verbond der genade zijn’. Men zie het mooie boek *De kennis der zaligheid* (1998), blz. 149-168.

We gaan naar Duitsland. Voor vele studenten in de theologie is de *Dogmatik der evangelisch-reformierten Kirche* van Heinrich Heppe in de vorige eeuw hét leerboek voor de dogmatiek geweest. Heppe baseerde zijn handboek op uitspraken van uitnemende gereformeerde theologen. Hij schrijft op blz. 297 van genoemd werk (uitgave 1958): ‘Op het eeuwige Testament des Vaders, op de eveneens eeuwige borgstelling van de Zoon en op het Pact van de Vader en de Zoon berust het genadeverbond Gods *met de uitverkorenen*’.

Terug naar Nederland. De Rotterdamse predikant Abraham Hellenbroek schreef in het begin van de achttiende eeuw zijn vragenboekje voor de catechisatie, *Voorbeeld der Goddelijke waarheden*. Daarin geeft hij een van de mooiste omschrijvingen van het verbond der genade die ik ooit tegenkwam: ‘Het genadeverbond is die weg, langs welke God door Christus het Eigendom wordt van de zondaar, en hij een eigendom Gods’. Over welke zondaar het hier gaat, maakt Hellenbroek duidelijk wanneer hij even later vraagt: ‘Met

wie wordt dat opgericht?' Zijn antwoord is kort en bondig: 'Met de *uitverkorenen*'.

Tenslotte nog de stem van iemand die tussen Schotland en Nederland heeft ingestaan: Alexander Comrie. In zijn preek over de zesde Zondag van de Heidelbergse Catechismus merkt hij op: 'Mijn geliefden, het verbond der genade aangemerkt zoals dat met Christus, als de tweede Adam, voor alle tijden – dat is van eeuwigheid – opgericht is, in dit opzicht zijn *al de uitverkorenen*, die geweest zijn, die nu zijn en die daar zijn zullen, evenzeer in dat verbond bij deszelfs oprichting, van Christus verbeeld en de voorwaarde, waardoor en waarop het recht tot de belofte gegrond is, evenzeer voor hen allen, hoofd voor hoofd, opgebracht. Nochtans worden de uitverkorenen in de tijd dadelijk en personeel daarin gebracht'.

Tot zover enkele uitspraken van

gereformeerde godgeleerden uit het verleden. Ik heb ze hier neergeschreven om te laten zien dat het werkelijk geen 'stokpaardje' van de Gereformeerde Gemeenten is om te zeggen dat het wezen van het verbond der genade de uitverkorenen Gods betreft. Integendeel: het is goede, klassiek gereformeerde theologie! Ds. G.H. Kersten heeft zo vaak gezegd – en het is hem even vaak kwalijk genomen – dat wie het genadeverbond losmaakt van de verkiezing en zegt dat het met alle gedoopten is opgericht, de *zenuw* uit het verbond losmaakt. In een volgend (slot)artikel hopen we nog in te gaan op de bezwaren die tegen de leer van de twee verbonden worden ingebracht.

Capelle aan den IJssel,
ds. A. Moerkerken.

studenten onder leiding van een mentor samenkomen om Gods Woord te onderzoeken.

c. het verstrekken van schriftelijke voorlichting

d. het onderhouden van contacten met studentenverenigingen, waarvan studenten uit onze gemeenten lid zijn en wel met die verenigingen, die als grondslag hebben Gods Woord en de drie Formulieren van Enigheid.

Op dit laatste middel wil ik wat nader ingaan. De aanleiding daartoe is hetgeen op de laatstgehouden Generale Synodevergadering door verschillende afgevaardigden is gezegd over één van de studentenverenigingen, de *Civitas Studiosorum in Fundamento Reformato* (CSFR). Kritische opmerkingen werden geplaatst bij de koers die de vereniging vaart. Het deputaatschap onderhoudt contacten met twee studentenverenigingen, die beide als grondslag hebben Gods Woord en de drie Formulieren van Enigheid. Dat zijn de hierboven genoemde CSFR en *Depositum Custodi* (DC). Dat overleg is er eens per twee jaar of - bij gebleken noodzaak - vaker. Met één van de studentenverenigingen, de CSFR, is er de laatste tijd vaker gesproken. Ook vragen de verenigingen zelf wel eens om een bespreking. Agendapunten voor de bespreking worden zowel door het deputaatschap als door het bestuur van de desbetreffende vereniging aange-reikt.

Indringend

Die besprekingen hebben waar dat nodig is – en dat is soms nodig - een indringend karakter. Vanuit het gegeven dat onze jonge studerende mensen zijn die in de maalstroom van de gesecculariseerde samenleving staan en hun weg moeten zien te vinden, wordt er vanuit het deputaatschap op aangedrongen te blijven bij de eenmaal vastgestelde grondslag. Die grondslag mag niet alleen op papier staan, maar moet in de praktijk ook functioneren. We spreken hen aan op de grondslag, op het functioneren daarvan binnen de vereniging, zowel als binnen de verschillende disputen, op de inhoud van de publicaties (onder andere het blad *De Civitate* van de CFSR en *Documentum* van DC), op de eenheid tussen leer en leven, op de levensopenbaring, en op andere zaken.

Studerenden

Onze studerende jongeren hebben het niet gemakkelijk. Ze verkeren in toenemende mate in een omgeving waarin met God en Zijn Woord geen rekening wordt gehouden. In de regel zitten ze tot en met het middelbaar onderwijs op reformatorische scholen. We hebben echter geen reformatorische scholen voor wetenschappelijk onderwijs en nauwelijks voor hoger beroepsonderwijs. Op de universiteiten en scholen voor hbo heerst een sfeer die ver van de reformatorische leefwereld af staat. Ook deze onderwijsinstellingen zijn in sterke mate beïnvloed door de postmoderne opvattingen, zo zij er al niet voor een deel de bakermat van zijn. Des te meer klemt de noodzaak om vanuit de kerkelijke gemeenten onze jongeren die studeren te begeleiden. Reeds in 1971 heeft de Generale Synode van de Gereformeerde Gemeenten bepaald dat er een Deputaatschap voor Studerenden zou zijn, dat zich bezighoudt met de kerkelijke begeleiding en zorg voor jongeren van onze gemeenten die studeren aan instellingen voor wetenschappelijk onderwijs en hoger beroepsonderwijs.

Verantwoordelijkheid

Uiteraard betekent het bestaan van het Deputaatschap voor Studerenden niet dat de plaatselijke gemeente de (pastorale) zorg zou kunnen nalaten. Bij de plaatselijke gemeente, met name de kerkenraad, ligt in dit opzicht de eerste verantwoordelijkheid. Uit contacten met studerende blijkt dat dit niet altijd wordt verstaan. Ik zou daarom de kerkenraden willen oproepen om de studerende aan instellingen voor wetenschappelijk- en hoger beroepsonderwijs niet te vergeten. Geef hen niet de gedachte dat ze door de plaatselijke gemeente vergeten worden. Ze hebben uw aandacht en steun heel hard nodig.

Middelen

Het Deputaatschap voor Studerenden heeft verschillende middelen om de opdracht die de Generale Synode heeft gegeven uit te voeren:

- het organiseren van landelijke bijeenkomsten (zo zijn er de landelijke zomer- en winterconferenties)
- het oprichten en in stand houden van gesprekskringen. In elke studentenplaats zijn er kringen, waar de

Gesprek

Bij de besprekingen met de verenigingen moet het deputaatschap er rekening mee houden dat genoemde studentenverenigingen interkerkelijke verenigingen zijn. Dat geeft wel eens bepaalde spanningen ten aanzien van zaken waar de diverse achterbannen in verschillen. Het deputaatschap is echter van mening dat het gesprek mogelijk moet blijven met als uitgangspunt de grondslag. Dat de ene studentenvereniging meer leden behorende tot de Gereformeerde Gemeenten telt dan de andere is wel een gegeven, maar geen reden om de één anders te benaderen dan de ander. De tijdens de Generale Synode geuite kritiek op de CSFR was niet nieuw.

Het deputaatschap heeft inhoudelijk regelmatig met die vereniging over die kritiek gesproken. Nu kwam het door de krant zeer direct onder de aandacht, niet alleen van de studentenverenigingen, maar van iedereen die het las. Maar nieuw was het niet. Een bijkomstige factor is dat de besturen van de studentenverenigingen - uiteraard begrijpelijk - nogal eens wisselen. Dat betekent dat dezelfde boodschap telkens weer opnieuw moet worden gebracht. Het overleg verloopt meestal in een goede sfeer. De knelpunten worden niet uit de weg gegaan.

Gebod

Het leek het deputaatschap goed om over dit onderdeel van zijn werk een nadere uiteenzetting te geven. Vooral willen we u oproepen om onze studerende jongeren in het gebed op te dragen. Of ze mogen zijn als een Daniël, een Hananja, een Misaël of een Azarja. Er wordt van alle kanten aan hen getrokken. Postmoderne opvattingen vormen een bedreiging voor onze jeugd. Ze kunnen zo gemakkelijk meegezogen worden en afgetrokken worden van de leer die naar de godzaligheid is. Ook voor de ouders van de aankomende studenten ligt er een belangrijke en verantwoordelijke taak, namelijk om hen te begeleiden in de keuze van de studie, maar ook om met hen te spreken over en hun invloed aan te wenden voor wat betreft het zich aansluiten bij een studentenvereniging. We willen de studenten van harte oproepen zich aan te sluiten bij de kring in hun studieplaats (de adressen van de mentoren staan in het Kerkelijk Jaarboek 2002 op pag. 80). Ouders, wek uw kinderen daartoe op, zodat ze in de middellijke weg mogen blijven bij de leer die naar de godzaligheid is. Ons is een kostbaar pand toegetrouwd.

Capelle aan den IJssel,
ds. W. Silfhout.

blijd met deze steun. Maar als het op collecteren aan komt, gaat het kerkelijk deputaatschap voor. Het Deputaatschap voor bijbelverspreiding en de GBS zijn trouwens ook niet identiek. Een der predikanten merkt op dat de GBS de deputaatschappen Bijbelverspreiding en Israël beschouwt als handen en voeten om uit te delen.

Ten aanzien van de kerngebieden zegt de voorzitter dat de keuze vooral tot stand komt in de weg van Gods voorzienig bestel. Ds. C. Harinck had destijds veel bemoeienis met Ghana. Zo ontstond de Commissie Dordrecht. Voorheen werd veel werk gedaan in het Oostblok via bestaande organisaties. Toen het deputaatschap daar zelf contacten legde, kwam de weg vrij om iets te doen voor het Russische taalgebied. De contacten in Italië kwamen tot stand via kennisname van een interview met ds. A. Ferrari in het Reformatorisch Dagblad. Voor wat betreft de conferenties: Als de cursisten hun cursus afronden, willen ze er toch graag nog eens over spreken.

Ten aanzien van de niet geregistreerde baptisten deelt ds. Blok mee dat deze erg beducht zijn voor verkeerde invloed via boeken. Bij de zogenoemde Broederraad leefde de vraag of de bijbelverklaring van Matthew Henry en bij voorbeeld "De viervoudige staat" van Boston zuiver zijn. Gelukkig is de vertaling van Henry als project door de Broederraad aanvaard. De Synode aanvaardt het rapport van het Deputaatschap voor bijbelverspreiding en wenst de deputaten 's Heeren zegen toe. De Synode besluit de Commissie Dordrecht schriftelijk te bedanken voor haar inzet.

Deputaatschap voor Israël

De preses stelt nu het rapport van het Deputaatschap voor Israël aan de orde. Diverse afgevaardigden stellen vragen. Draagt het vele werk vrucht? Er leeft respect en waardering voor het tijdelijk werk van ds. C. Sonneveld in Israël en voor de bereidwilligheid van de Gereformeerde Gemeente te Veenendaal om haar predikant daarvoor af te staan. Maar is er een vervolg mogelijk? Wat is de inhoud van het

Verslag Generale Synode

Verslag van de vergaderingen van de Generale Synode op woensdag 30 en donderdag 31 januari 2002 te Utrecht

(8)

De preses stelt het rapport van het Deputaatschap voor bijbelverspreiding aan de orde. Volgens één der afgevaardigden hebben het deputaatschap en de Gereformeerde Bijbelstichting (GBS) een vergelijkbare taak. Voor wie dient dan in de eerste plaats te worden gecollecteerd?

Ook komen vragen ter sprake over de achtergrond van de keuze van

kerngebieden. De preses vraagt ook naar de conferentiecycclus in Ghana. Is het mogelijk om op die manier in contact te blijven met eindcursisten? Een der predikanten ontvangt graag meer informatie over het gesprek waarvan het rapport melding maakt met niet geregistreerde baptisten.

Deputaatschap voor bijbelverspreiding

Ds. L. Blok, voorzitter van het deputaatschap, verwijst naar het rapport voor wat betreft de relatie met de GBS. Deze geeft de laatste paar jaar gratis Bijbels, afgestemd op de behoefte van het deputaatschap. De voorzitter toont zich ver-

”samenbindend” werk van ds. Sonneveld, zoals het rapport daarover spreekt? Welke andere instanties doen mee aan de opleiding van ambtsdragers en voorgangers? Bestaat er beleidsmatig duidelijkheid in de prioriteit tussen diaconaat en Woordverkondiging.

Een der afgevaardigden spreekt uit blij te zijn met de duidelijke plaats die het deputaatschap kreeg binnen onze gemeenten. ”Maar hoe zien wij nu als Gereformeerde Gemeenten in theologisch opzicht de plaats van Israël?” Een der ouderlingen vraagt naar uitgaven met visie op Israël, onder andere tegenover de veelvuldige publicaties van de organisatie Christenen voor Israël. Een andere afgevaardigde wil meer weten over contacten met de Stichting Shaare Zedek, met Bikur Cholim en dergelijke. En wat is het doel van het Da Costa fonds? Als deze stichting haar eerste doel heeft gerealiseerd –de bouw van de kerk voor ds. Baruch Maoz–, wat dan?

Tot heden verijdeld

Ds. C. J. Meeuse, voorzitter van het deputaatschap, antwoordt dat alle pogingen van de Joodse orthodoxie om evangeliserende activiteiten te verbieden gelukkig tot heden werden verijdeld. Hij schetst de situatie en de lange ondervragingen van degenen die de douane moeten passeren. Ds. Sonneveld hield zich eerst vooral bezig met opleiding van voorgangers. Hij doceerde kerkgeschiedenis en Nieuwe en Oude Testament. Hij kan daarin de gereformeerde geloofsleer uitdragen. Het deputaatschap is echter niet nauw gelieerd aan de gemeente van ds. Baruch Maoz. Hoe een en ander in de toekomst zal verlopen, weten wij dus niet.

Betreffende het ”samenbindend” werken van ds. Sonneveld wijst ds. Meeuse op de onderlinge verschillen tussen Messiasbelijdende gemeenten. Er zijn nogal wat mensen met een remonstrantse of charismatische inslag. Hun zendt het deputaatschap goede lectuur. Gemeenten waar het deputaatschap betere contacten mee heeft, staan vaak los van elkaar en vormen eigen koninkrijkjes. Vertegenwoordigers van het deputaatschap bezoeken deze gemeenten in al hun

diversiteit. En ds. Sonneveld heeft een bemiddelende positie in het stimuleren van de ontmoeting tussen de gemeenten onderling.

Onvoldoende uitgekristalliseerd

Ds. Meeuse zegt dat de gedachten over het vervolg nog onvoldoende zijn uitgekristalliseerd. Toch zegt hij dat het deputaatschap in elk geval binnen afzienbare tijd een post wil stichten in Israël. Als de financiën dat althans toelaten. Daarbij heeft de evangelieverkondiging prioriteit. In tegenstelling tot andere organisaties die binnen onze achterban geld werven, maar over het komen van de Joden tot de Messias zeggen: Dat moet God Zelf maar bewerken. Diaconale hulp ligt in het verlengde van de prioriteit van de Woordverkondiging.

Verder wijst de voorzitter op de seminars in Zjtomir in de Oekraïne. De mensen zijn daar erg arm. Tien gaarkeuken in de regio Tsjernobil, moesten worden gesloten. Ds. Meeuse vertelt hoe hij na de maaltijd in zo’n gaarkeuken in Berdichev, direct na het eten, in een voormalige communistische bioscoop, het Evangelie mocht verkondigen.

Ds. Meeuse zegt dat het deputaatschap voor Israël blij verrast was door de grote opkomst tijdens de Israeldag in december. Tegelijk wil het deputaatschap ook de jaarlijkse studiedag op de vrijdag na hemelvaartsdag handhaven. Dat komt de gevraagde bezinning ten goede. Juist tijdens de laatste deputatenvergadering werd gesproken over

boeken en het bundelen van artikelen. Ds. Meeuse verwijst naar een door ds. Sonneveld geschreven boek over enkele hoofdstukken van de Romeinenbrief. De preses onderschrijft dat het hier gaat om een doorwrocht werk en onderstreept dat een dergelijke publicatie ook geheel valt binnen het mandaat van het deputaatschap.

Relaties met organisaties

Over mogelijke relaties met andere genoemde organisaties deelt de voorzitter mee: Wij weten van elkaar waar we staan. Het contact met Christenen voor Israël verloopt stroef. Leden van het deputaatschap houden zich verre van medewerking aan de krant van deze organisatie. Betreffende het Da Costa fonds zegt ds. Meeuse dat kerkbouw niet het mandaat is van het deputaatschap. Omdat het nut van deze kerkbouw erg groot is, hebben ook leden van het deputaatschap de fondsenwerving via de stichting mede gekanaliseerd. Het deputaatschap heeft geen zeggenschap over het beleid van de stichting. Wel is de verhouding zo dat overleg mogelijk is. Dit om elkaar niet voor de voeten te lopen.

De afgevaardigden gaan nu het middagmaal gebruiken. Ds. Moerkerken vraagt een zegen. Na het eten vraagt ds. Van Ruitenburg te zingen Psalm 103:3. Hij leest ook Psalm 103 en gaat daarna voor in dankgebed.

(Wordt vervolgd)

Apeldoorn,

G. Roos.

Als grenzen vervagen

medische beslissingen rondom het levenseinde

(9) Morfine: verantwoord of onverantwoord?

Het was in het jaar 1799. In het Franse leger woedde de pest. Generaal Napoleon Bonaparte ontbood zijn lijfarts Desgenettes in zijn legertent. De generaal gaf aan

Desgenettes de opdracht aan de pestlijders opium toe te dienen om aan hun lijden een einde aan te maken. Het korte antwoord van de lijfarts was: 'Mon devoir à moi, c'est de conserver (Het is mijn opdracht te sparen).' Napoleon antwoordde dat wat hij anderen aanraadde, ook voor zichzelf zou vra-

gen. In plaats van de dappere lijfarts beëindigden anderen het leven van dertig pestlijdende soldaten met behulp van opium.

Het is tweehonderd jaar later. In een éénpersoonskamer van een stadsziekenhuis ligt meneer G., 70 jaar oud. Om het bed zitten zijn echtgenote en twee van zijn zonen. Meneer G. ligt sinds twee dagen aan een morfinepomp en is nu stervende. Er ligt een veelbewogen jaar achter hem. Vorig jaar werd darmkanker geconstateerd. Een operatie volgde. Hierna werd chemotherapie gegeven in verband met uitzaaiingen naar de lever. Aanvankelijk was de internist hoopvol gestemd. De grootte van de tumoren vermindert aanzienlijk. Tot twee maanden geleden. Meneer G. kreeg meer last van buikpijn. Met een echo werden, in vergelijking met de vorige keer, grotere tumoren in de lever gezien. Omdat meneer G. reeds paracetamol gebruikte en hij in verband met maagklachten niet alle pijnstillers kon verdragen, schreef de internist morfine voor. Dit hielp gelukkig goed. Maar enkele weken later nam de pijn ondragelijke vormen aan. De huisarts veranderde de morfinetabletten in een morfinepleister. Hierop verminderde de pijn gelukkig aanzienlijk. Tot de buikpijn snel verhevigde! Gezien de moeizame thuissituatie achtte de huisarts een ziekenhuisopname noodzakelijk. In het ziekenhuis voelde ik bij het lichamenlijk onderzoek in de buik een sterk vergrootte hobbelige lever, als gevolg van de uitzaaiingen. Aanwijzingen voor bijvoorbeeld een darmverstopping (obstipatie) waren er niet. Wel oogde meneer G. zeer verzwakt. Ter bestrijding van de pijn liet ik morfine via een pomp direct in de bloedbaan toedienen. Na enkele dosisverhogingen lukte het de pijn te onderdrukken.

Pijn

Van de patiënten met kanker ervaart zeker 55-70% pijn. Van pijn gaat vaak een grote dreiging uit. Pijn verzwakt het lijden. Het is zinvol de oorzaak op te sporen en na te gaan hoe de patiënt de pijn beleeft. Door gericht te vragen naar de ernst van de pijn blijkt dat veel patiënten, door onvoldoende kennis en aandacht van artsen en verpleegkundi-

gen, onderbehandeld worden. Tegenwoordig wordt pijn stapsgewijs bestreden. Meestal wordt begonnen met een 'gewone' pijnstillers. Hieraan worden zonodig andere medicijnen toegevoegd. Als de pijn nog niet voldoende onderdrukt is, kan een 'zware' pijnstillers worden gegeven: een opiaat.

Opium

Opium is afkomstig van het melksap van de plant *Papaver somniferum*. Reeds duizenden jaren wordt opium gebruikt als middel om de stemming te verbeteren, om diarree tegen te gaan, om de pijn te stillen en om in slaap te komen. Bij voorbeelden van huidige opiaten moeten we denken aan heroïne, morfine en codeïne. De structuur van morfine werd in het begin van de vorige eeuw bekend. Weer later werden synthetische opiaten ontwikkeld. Voorbeelden hiervan zijn methadon en fentanyl. Omdat morfine onder ons het meest bekend is, zal ik in het vervolg deze aanduiding gebruiken.

Angst voor morfine

Bij veel mensen heeft morfine een slechte naam. Zij zijn bang voor het gebruik van morfine. De lezers zullen dit wel herkennen. En nog steeds zijn ook veel artsen terughoudend in het voorschrijven van morfine. Waar komt deze angst en terughoudendheid vandaan? Het is algemeen bekend dat naast de pijnstillende werking van morfine ook bijwerkingen optreden. We moeten dan denken aan misselijkheid, braken en obstipatie, maar ook aan sufheid, verwardheid, verandering van de stemming en remming van de ademhaling. De laatste bijwerking kan tot levensverkorting leiden. Dat illustreert het bovenstaande praktijkvoorbeeld van twee eeuwen geleden wel.

Maar is de angst voor het gebruik van morfine terecht? Ja... en nee. Ja, want óók in de huidige tijd dienen artsen morfine toe met het doel het leven van de patiënt te verkorten. Met dit medicijn kan de dood naar voren worden gehaald. En toch ook nee... want morfine is een effectief medicijn om de pijn te stillen of de kortademigheid te verminderen. Omdat deze klachten vaak voorkomen bij het naderende sterven, speelt morfine een centrale rol

in de behandeling van terminale patiënten. Misschien vraagt u zich bezorgd af: 'Maar als morfine nu leidt tot levensverkorting, dan wordt hiermee toch een verkapt vorm van euthanasie in de hand gewerkt?' Nee! Ik zou hier willen benadrukken dat we goed in het oog moeten houden wáárom morfine gegeven wordt. De bedoeling van het behandelen met morfine is niet het doden van de patiënt, maar verzachting van het lijden! Als het voorschrijven van morfine zuiver gericht is om de pijn of de kortademigheid te verlichten, dan mogen we ook het *onbedoelde neveneffect* van een eventueel eerder overlijden accepteren. Degenen die wel eens te maken hebben gehad met een patiënt die lichamenlijk lijdt, zullen het er over eens zijn dat, als de mogelijkheden er zijn, een medicus verzachtende middelen móet toedienen. Dat is zijn taak en dat mag hij als hulpverlener nooit nalaten. Oók niet vanuit de overweging dat een medicament mogelijk het leven verkort. Iemand laten lijden is onverantwoord.

Geen verslaving

We weten allemaal dat mensen die heroïne en methadon gebruiken in onze samenleving tot de groep van de verslaafden behoren. Het bezwaar van verslaving (ofwel psychische afhankelijkheid) wordt ook vaak aangedragen bij het gebruik van morfine. Toch vertonen patiënten die ter bestrijding van de pijn morfine gebruiken, slechts zeer zelden verslavingsgedrag. Ook treedt vrijwel geen gewenning op. Dat na verloop van tijd de dosering moet worden opgehoogd, komt meestal door toename van de pijn als gevolg van verergering van de ziekte. Verdwijnt echter de oorzaak van de pijn, dan verdwijnt ook de behoefte aan morfine. De dosering moet dan wel worden afgebouwd. Een opname in een afkickcentrum zal echter nooit nodig zijn.

Bijwerkingen

Morfine kan worden gegeven in de vorm van tabletten, drank, zetabletten of pleisters. Bij ernstige pijn, die niet of moeilijk onder controle is te krijgen, kan morfine via een pomp onderhuids of direct via de bloedbaan worden toegediend. Zoals genoemd heeft morfine helaas een

aantal vervelende bijwerkingen. Belangrijk om te weten is dat de meeste bijwerkingen tijdelijk van aard zijn. Enkele dagen na het starten van morfine worden ze vaak minder. Is dit niet het geval, dan kunnen medicijnen bijgegeven worden om de bijwerkingen te bestrijden. Dit zal zeker nodig zijn voor obstipatie. Want morfine stopt niet alleen pijn, maar ook de darmen. Er moet een goed evenwicht worden gevonden tussen pijnstilling enerzijds en de bijwerkingen anderzijds. De dosering moet daarom per patiënt worden aangepast.

Alertheid

Samenvattend zou ik willen stellen dat morfine een *effectief* medicijn is. Omdat hierdoor veel lijden is te verzachten, mogen we erkentelijk zijn dat we dit middel hebben. Vanwege de bijwerkingen vraagt het omgaan met morfine wel om zorgvuldigheid. Toch is het beter niet te lang te wachten met het starten van morfine. Een patiënt met een wat sterker lichaam kan vaak beter de neveneffecten opvangen dan iemand die totaal verzwakt is. Belangrijk is dat u zich laat voorlichten door uw arts. Heeft u angst of argwaan, probeer dit in een gesprek aan te geven. Als het medisch verantwoord is, komen artsen meestal aan de wensen van de patiënt en familie tegemoet. Laat u duidelijk informeren waarom morfine wordt voorgeschreven. Tegen de pijn? Vanwege kortademigheid? En als morfine via een pomp wordt

toegediend: waarom wordt de dosering opgehoogd? Is dat omdat de patiënt lijdt? Of toch om het leven te verkorten? Wees alert.

Na de artikelen over o.a. het niet-reanimeerbeleid, het geven van antibiotica en kunstmatige beademing heb ik ook dit artikel over morfine onder het kopje 'grijs' geplaatst. Er leven immers vele vragen over morfine. En vaak terecht! Maar als morfine in de juiste dosering wordt voorgeschreven met als doel de pijn beheersbaar te maken of de kortademigheid te bestrijden, is het een *verantwoord* medicament. En zeker in handen van artsen bij wie het uitgangspunt van het medisch handelen is dat het leven

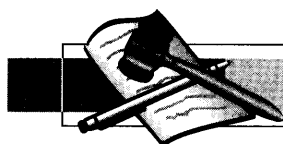
niet beëindigd mag worden, maar wel eindigt.

*Komt dat al van mijne zonden?
Wel, maar Heere, de gezonden
Hoeven die de medicijn?
Waar past balsem dan bij pijn?
Waar zal 't bloed van Uwen Zone
Beter toch zijn krachten tonen,
En behalen groter eer
Dan in zo veretterd zeer?*

Herman Witsius (1636-1708)

(wordt vervolgd)

Capelle aan den IJssel,
H.J. Agteresch

Kerknieuws

GEMEENTE VEEN

Jl. zondag 7 juli werd na de morgendienst in het midden van de gemeente door ds. P. Melis aandacht geschonken aan het feit dat ouderling A. Waayenberg de Gereformeerde Gemeente van Veen 25 jaar in het ambt mocht dienen.

De Heere heeft het in alles wel gemaakt. Hem komt daarvoor de dank toe. Hij schenke br. Waayenberg kracht en genade om zijn werkzaamheden in onze gemeente nog vele jaren in de gunst des Heeren te mogen verrichten en stelle hem tot zegen.

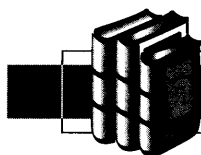
De kerkenraad

KERKELIJK JAARBOEK

Bij de opgaaf van predikanten staat het telefoonnummer van ds. Melis verkeerd. Het juiste adres is:
Ds. P. Melis
Mussentiend 12, 4264 RS Veen
Tel. (0416)-349002
Fax (0416)-349044

WIJZIGING TELEFOONNUMMER SCRIBA HOUTEN

Het telefoonnummer van de scriba in Houten is verkeerd vermeld in het Kerkelijk jaarboek.
Er stond: 030-6736181
Het moet zijn: 030-6376181

Boekennieuws

Leren om te leven deeltjes 1a, 1b, 2a en 2b, door ds. P. van der Kraan, ds. A.J. van den Herik en A. Pals, Uitgeverij Groen, prijs: f 14,95/€6,70 per deeltje.

Vier deeltjes die geschreven zijn voor de catechisatielessen. De deeltjes 1a en 1b zijn bestemd voor 12 tot 14-jarigen. Deze boekjes geven lesstof over de achtergronden en geschiedenissen van het Oude- en

Nieuwe Testament. De opzet is duidelijk: Eerst een stuk tekst, daarna opdrachten tot verwerking van het thema. Dezelfde opzet vinden we in de deeltjes 2a en 2b. Deze deeltjes zijn bestemd voor 14 tot 16-jarigen. De leerstof wordt rond een aantal thema's besproken. Aan de orde komen onder andere: Wat betekent de wet concreet?, Hoe leer ik bidden?, Hoe komen we aan de Bijbel? In de toekomst zullen nog meer

deeltjes verschijnen voor oudere jongeren. Deze boekjes zullen de Heidelberger Catechismus behandelen. Op deze wijze komt de gehele geloofsleer pas bij de oudere catechisanten aan de orde. Dat is jammer. Jonge mensen vanaf 12 jaar zijn in staat om zich te verdiepen in de leer. De boekjes bieden over het algemeen heldere informatie. Met enige onderscheiden kennis zouden ze gebruikt kunnen worden bij de voorbereiding van de catechisatieles door de catecheet.

Aagtekerke,

ds. C. Neele

Berichten

Ambulante Woonbegeleiding (AWB) is er voor mensen die een eigen huishouding hebben, maar die het moeilijk vinden om helemaal zelfstandig structuur in hun leven

te brengen en te houden of hun huishouden op orde te houden.

Begeleiding vanuit OnderDak is er speciaal voor mensen die begeleiding willen krijgen vanuit bijbels perspectief.

Herkent u zich hierin?

Dan kan Stichting OnderDak waarschijnlijk wat voor u betekenen!

Predikbeurten

ZONDAG 21 JULI 2002

Aalburg 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Alblasterdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. v/d Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur (H.D.) ds. Kleppe; Arnhem 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Barneveld 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Gunst; Bodegraven 10.00 uur ds. Bac en 18.30 uur leesdienst; Boskoop 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Brakel 10.00 en 18.30 uur ds. Hogchem; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. W.J. Karels; Deventer 18.00 uur ds. Tuinier; Dirksland 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. Driessen; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. Melis; Eindhoven 10.00 en 15.30 uur dhr. de Heer; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Verweij; Enter 9.30 en 16.00 uur ds. Neele; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. L. Blok; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. Schipper; Goes 9.30 en 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. Golverdingen; Gouda 9.30 en 16.30 uur leesdienst; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur leesdienst; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur kand. Verschuure; Groningen 9.45 en 15.30 uur leesdienst; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Hoofddorp 19.00 uur kand. Hoogerland; Hoogeveen 9.30 en 19.00 uur dhr. G. Beens; Houten 11.00 en 16.30 uur leesdienst; Kampen 19.00 uur ds. Kleppe; Kamperland 15.30 uur ds. v/d Net; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Katwijk aan Zee 10.00 en 16.00 uur kand. Hoogerland; Klaaswaal 9.30 en 17.00 uur ds. Baaijens; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. P. Blok; Krabbendijke 14.30

uur ds. van Gelder; Krimpen aan den IJssel 10.00 en 16.30 uur ds. Schot; Leerdam 19.00 uur dhr. de Heer; Leiderdorp 10.00 uur ds. Paul; Lelystad 19.00 uur ds. Kattenberg; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. M. Karens; Marknesse 14.30 uur ds. L. Blok; Meliskerke 14.30 uur dhr. G. Pater; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur dhr. G. Pater en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. van Gelder en 14.00 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. J. Karels; Moerkapelle 18.30 uur ds. Paul; Naaldwijk 19.00 uur ds. Schot; Nieuwerkerk ZLD 9.30 uur leesdienst; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. J. Beens; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur leesdienst; Oosterend-Texel 11.15 en 16.30 uur ds. van Dijk (in de Ned. Herv. Kerk); Oosterland 14.30 uur ds. C. Harinck; Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. Boogaard; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. J. Karens; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. van Krimpen; Ouddorp 18.30 uur ds. den Boer; Oudemirdum 9.30 en 19.00 uur ds. van Dieren; Puttershoek 14.30 uur ds. van Krimpen; Rheden 10.00 en 17.30 uur ds. Veenendaal; Ridderkerk 10.00 en 17.00 uur ds. van Aalst; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur leesdienst en 14.30 uur ds. Schreuder; Rijssen-West 18.30 uur ds. Mol; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. Silfhout; Rotterdam-Zuid 18.30 uur kand. Verschuure; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Brugge en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur ds. Zippro; Sint Annaland 13.30 uur ds. Brugge; Soest 19.00 uur ds. Visscher; Sprang Capelle 19.00 uur ds. Golverdingen; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur leesdienst; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Tuinier; Tholen 10.00 en

14.30 en 18.30 uur leesdienst; Uddel 10.00 uur leesdienst en 18.30 uur ds. Mouw; Veen 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur ds. Sonneveld; Vlaarding 15.30 uur ds. W. Harinck; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Hofman; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. de Jongste; Werkendam 10.00 en 18.30 uur leesdienst (in de Geref. Kerk); Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. Vermeij en 14.00 uur leesdienst; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. Moens en 18.00 uur ds. C. Harinck; Yerseke 9.30 en 14.00 uur leesdienst en 18.00 uur ds. v/d Poel; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. van Ekeveld; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. Mijnders; Zwolle 9.30 en 19.00 uur dhr. Bakker.

DINSDAG 23 JULI 2002

Borssele 19.30 uur dhr. G. Pater; Elspeet 19.30 uur ds. W.J. Karels; Oosterland 19.30 uur ds. Schot; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Schreuder; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Tanis; Stolwijk 19.30 uur ds. Mondria; Uddel 19.30 uur ds. Mouw (bijbellezing).

WOENSDAG 24 JULI 2002

Emmeloord 19.30 uur ds. F. Mulder; Kamperland 19.30 uur ds. Brugge; Kruiningen 19.30 uur ds. van Aalst; Naaldwijk 19.45 uur ds. van Krimpen; Nieuwdorp 19.30 uur ds. J. Beens; Opheusden 19.30 uur dhr. de Heer (voor de zending); Rotterdam-Zuid 19.45 uur ds. de Wit; Sint Annaland 19.30 uur dhr. G. Beens.

DONDERDAG 25 JULI 2002

's-Gravenzande 19.45 uur kand. Hoogerland; Hoogeveen 19.30 uur ds. Mondria; Kampen 19.30 uur ds. Schipper; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. F. Mulder; Leerdam 19.30 uur ds. Kleppe; Lisse 19.45 uur ds. Schot; Middelburg-Centrum 19.30 uur kand. Verschuure; Ouddorp 19.30 uur ds. J. Beens.

ZONDAG 28 JULI 2002

Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. de Pater; Aalst 14.30 uur ds. J. de Pater; Alblasterdam 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. Tanis; Arnhem 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Berkenwoude 19.15 uur ds. v/d Net; Bodegraven 10.00 uur (H.D.) en 18.30 uur ds. Bac; Borssele 9.30, 14.00 uur en 18.00 uur ds. Ruitenburg; Boskoop 9.30 en 16.00 uur ds. Golverdingen; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur leesdienst; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. W.J. Karels; Deventer 18.30 uur ds. Kleppe; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. den Boer; Doetinchem 18.30

uur ds. Kattenberg; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. P. Mulder; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Verweij; Emmeloord 18.00 uur kand. Hoogerland; Enschede 18.30 uur ds. Brugge; Ermelo 9.30 en 18.30 uur leesdienst; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Moens en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. Baaijens; Gouda 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Goudswaard 14.30 uur ds. van Krimpen; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur dhr. Bakker; Groningen 9.30 en 15.30 uur ds. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 uur ds. B. v/d Heiden en 16.30 uur ds. Paul; Hilversum 19.00 uur ds. Visscher; Hoofddorp 19.00 uur ds. M. Karens; Hoogvliet 14.30 uur ds. Tuinier; Houten 11.00 en 16.30 uur ds. v/d Net; Kapelle-Biezeling 9.30 en 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. P. Blok; Krimpen aan den IJssel 10.00 en 16.30 uur ds. Schot; Leiderdorp 19.00 uur ds. Golverdingen; Lelystad 19.00 uur ds. Vreugdenhil; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. M. Karens; Marknesse 9.30 en 14.30 uur kand. Hoogerland; Melissant 10.00 en 18.00 uur dhr. G. Beens; Middelburg-Centrum 14.30 uur ds. Vermeij; Middelburg-Zuid 9.30 en 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Mijdrecht 15.30 uur ds. W. Harinck; Moerkapelle 18.30 uur ds. Paul; Nieuwerkerk ZLD 9.30 en 15.30 en 15.30 uur leesdienst; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. J. Beens; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Meeuwe; Oosterend- Texel 11.15 en 16.30 uur leesdienst (in de Ned. Herv. Kerk); Oosterland 14.30 uur ds. Schreuder; Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. A.B. v/d Heiden; Opeusden 10.00 en 18.30 uur ds. J. Karens; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. van Krimpen; Ouddorp 15.00 uur dhr. G. Beens; Oudemirdum 14.30 en 19.00 uur ds. Schipper; Poortvliet 10.00 en 18.30 uur kand. Verschuure; Puttershoek 19.00 uur kand. van Boven; Rheden 10.00 en 17.30 uur ds. Veenendaal; Ridderkerk 10.00 en 17.00 uur ds. van Aalst; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds. Mijnders en 16.00 uur ds. B. v/d Heiden; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 uur ds. Mol; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur leesdienst; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. Tuinier en 14.30 uur ds. Silfhout; Rotterdam-Centrum 10.00 en 16.00 uur kand. van Boven; Rotterdam-IJsselmonde 14.30 uur ds. P. Mulder; Rotterdam-Zuid 17.00 uur ds. Tuinier; Scherpenisse 9.30 en 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Sint Annaland 14.30 uur kand. Verschuure; Sint Philipsland 15.00 uur ds. de Jongste; Soest 19.15 uur ds. Sonneveld; Spijkenisse 19.00 uur ds. Schot; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. C. Harinck; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur leesdienst; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. de

Jongste en 14.30 uur leesdienst; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur ds. Sonneveld; Vlaardingen 10.00 en 15.00 uur dhr. G. Pater; Vlissingen 18.30 uur ds. A.B. v/d Heiden; Waarde 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. L. Blok; Werkendam 11.15 en 18.30 uur leesdienst (in de Geref. Kerk); Westkapelle 9.30, 14.00 en 18.30 uur ds. Vermeij en 14.00 uur leesdienst; Westzaan 10.00 en 15.30 uur dhr. de Heer; Woerden 9.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Yerseke 9.30 en 14.00 uur leesdienst en 18.00 uur ds. v/d Poel; Zaandam 19.00 uur dhr. de Heer; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. van Ekeveld; Zoetermeer 19.00 uur ds. Driessen; Zwijndrecht 18.00 uur dhr. G. Pater; Zwolle 9.30 uur ds. Kleppe en 19.00 uur ds. Meeuse.

DINSDAG 30 JULI 2002

Emmeloord 19.30 uur ds. Kleppe; Klaaswaal 19.30 uur ds. J. Beens; Melissant 19.30 uur ds. Mondria; Naaldwijk 19.45 uur ds. A.B. v/d Heiden; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. van Dieren.

WOENSDAG 31 JULI 2002

Borssele 19.30 uur ds. Schot; Drachten 19.30 uur ds. Schipper; Enschede 19.30 uur ds. Meeuse; Kamperland 19.30 uur ds. P. Mulder; Katwijk aan Zee 19.45 uur kand. Verschuure; Nieuwer ter Aa 19.45 uur kand. Hoogerland; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Melis; Sint Annaland 19.30 uur ds. Mondria; Wageningen 19.30 uur ds. J. Beens; Westzaan 19.30 uur ds. Tuinier; Wolphaartsdijk 19.30 uur kand. van Boven; Zwolle 19.30 uur ds. W.J. Karels.

DONDERDAG 1 AUGUSTUS 2002

Ouddorp 19.30 uur ds. de Jongste;

Oudemirdum 19.30 uur dhr. G. Pater; Poortugaal 19.30 uur ds. M. Karens; Zwijndrecht 19.30 uur ds. Neele.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur. Zondag 21 juli 2002 10.00 uur evangelist G. Baan.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70; dienst iedere zondag om 10.30 uur. Zondag 28 juli 2002 10.30 uur de heer G.D. Pas. Catechisatie: dinsdagavond om de twee weken 18.15 uur.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelisatie Gereformeerde Gemeente, Eeskwerd 1 te Leeuwarden. Zondag 21 juli 9.30 en 16.00 uur evangelist G. van de Breevaart. Zondag 28 juli 9.30 en 16.00 uur evangelist G. van de Breevaart.

Merksem:

Evangelist J. Witte; Prot. Kerk, Oude Barreelei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Kerkgebouw Offenbachstraat 105-107. Diensten iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur. Zondag 21 juli en 28 juli 2002 evangelist H.J. van den Boogaart. U bent hartelijk welkom in de BIJBEL-winkel van dinsdag-zaterdag, tussen 10.00 en 17.00 uur. Offenbachstraat 107.

Advertenties

Te dien dage zal er een Fontein geopend zijn voor het huis Davids, en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en tegen de onreinheid.
Zacharia 13:1

Met ontroering en grote verslagenheid heeft de kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te 's-Gravenpolder kennis genomen van het plotselinge overlijden van zijn geliefde ambtsbroeder

JAN WITTE

Vanaf maart 1985 heeft hij de gemeente, eerste vijf jaar als diaken, daarna als ouderling, in alle getrouwheid mogen dienen. Sterke de Heere zijn vrouw, de kinderen en kleinkinderen in dit grote verlies.

's-Gravenpolder, 8 juli 2002

Ds. J. Schipper, preses
S. Boogaard, scriba

Christelijke begrafenisverzorging
De Bruijn

Voor een meer eervolle begrafenisverzorging
in de provincie Utrecht en
de regio's Gouda en Hilversum.
Tel. 0346-281711.
Dag en nacht bereikbaar. (Geen crematies).

Begrafenis Verzorging Tollenaar
van Swindenstraat 25, 4532 KC Terneuzen
Tel. 0115-612554 - **Geen crematies**

Te huur voor het hele jaar door:
Ruime **vakantiewoning** met 8 slaap-
plaatsen in **Alberta-Canada**, omge-
ving van Lethbridge. Dicht bij Wa-
terton Park en Amerikaanse grens. U
hebt een schitterend uitzicht op de
prairie en de Rockey Mountains.
Voor inlichtingen: 0571-292950.

Uitgesneden teksten div. modellen
G. v.d. Dikkenberg, Munnikenweg 11,
3905 MD Veenendaal, tel. 0318-540252

**IN LIEFDEVOLLE
HERINNERING...**

Uw gedachten over een uniek gedenkteken geven
wij gestalte in natuursteen. Vraag naar het
fotoboek met vele voorbeelden.

Grafgedenktekens
Zandee & de Kuijper

Goes: Rotonde Ringbaan-West
Telefoon (0113) 216555

Middelburg: Arnesteinweg 40
Telefoon (0118) 612579

Zoetermeer: Argonstraat 66
Industrieterrein Lansinghage
Telefoon (079) 3615010

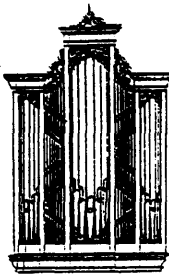
Email: info@grafgedenktekens.nl

begrafenisverzorging
T. den Hollander

Begrafenisverzorging
in de provincie Utrecht en
de regio's Gouda en Hilversum.
Tel. 0346-281711.
Dag en nacht bereikbaar. (Geen crematies).

Mozartlaan 13
5151 RS Vliardingingen
Tel. 010-455 70 12
Fax 010-455 70 12

*Orgelmakerij
Boogaard*

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSEN
Telefoon 0548-521637
Telefax 0548-544904

Nieuwbouw-Restauratie-Stem- en onderhoudswerk.

TE KOOP GEVRAAGD:
Theologische boeken

Tel. 0577-401065

**KLASSIEKE
ORGELS**

*Hoofddealer van Johannes,
Eminent, Ahlborn,
Swoelinck, enz.*

**Stolk
orgels**

Tel: 0180 - 31 56 52

Nieuwkerk a/d IJssel, Vrijheidskloan 55
Krabbendijke, Oostpolderweg 1
Nederhemert Noord, Kapelstraat 1
Beesd, Veerweg 14
Papendrecht, Overtoom 18

UNIEK IN KLASSIEK

Principieel,
Praktisch &
Plezierig!

Stichting Bureau
Kraam & Gezinshulp **0341-270778**

Telefonisch bereikbaar van
8.30 uur tot 10.00 uur of spreek
onze voicemail in!

Kraamzorg?

RST

Tel. 0342 - 422 324

Postbus 154, 3770 AD Barneveld

**Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ
Horsen bv**

DORPSSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

**SFEERVOL,
NATUURLIJK**

**KROON
NATUURSTEEN**

VLOEREN - TRAPPEN - GEVELS

Energieweg 8c • 4231 DJ Meerkerk
Tel. +31(0)183-354225 • Fax +31(0)183-354375

www.kroonnatuursteen.nl • email: info@kroonnatuursteen.nl
openingstijden showroom: di-vr: 09.30-17.00 uur, za 09.30-15.00 uur

Berkenwoude zoekt dirigent

*De zanggroep van de Gereformeerde Gemeente te Berkenwoude,
bestaande uit zo'n 25 personen (koor en instrumentalisten)
is op zoek naar een*

dirigent

*De zanggroep is ontstaan uit een initiatief van de jeugdvereniging
en heeft als doel om de gemeentezang te bevorderen.
Eén maal per jaar wordt in de eigen kerkelijke gemeente een
uitvoering verzorgd waarbij naast een aantal onbekende psalmen ook
andere één- of meerstemmige liederen worden gezongen.
Na zo'n vijf jaar is het koor op zo'n niveau terecht gekomen
dat zij aan een dirigent toe is. Het koor repeteert één maal in de
veertien dagen op vrijdagavond in de zaal van het kerkgebouw.*

*Bent u geïnteresseerd, of wilt u meer weten dan kunt u bellen met
dhr. W.T. van Persie, tel. 0182-362510 of 06-22702883 of schrijven aan:
W.T. Persie, Pr. Bernhardstraat 32, 2825 BE Berkenwoude.*

**STUKADOORSBEDRIJF
A. DEN HEIJER EN ZN
VOORSCHOTEN / LEIDSCHENDAM**

*Al bijna 60 jaar voor alle
voorkomende stukadoorswerkzaamheden*

Wij zoeken voor na de bouwvakantie 1 of 2

ervaren en nette stukadoors

die we met een gerust hart ook bij klanten van eigen gezindte kunnen laten werken.

Geen nieuwbouw

Werkomgeving: regio Leiden, Den Haag, Alphen, Delft

- Bus van de zaak • Goed salaris • Goede arbeidsvoorwaarden

Wij van onze kant stellen hoge eisen aan de kwaliteit van het werk en netheid op de bouwvloer waar u voldoende tijd voor krijgt.

Voelt u zich aangesproken, bel dan voor meer info: **071-5614123** of 06-24277302 en vraag naar Leen den Heijer.

TEXEL. Ruim gelegen 6-8 pers. bungalows, 3-sl.k., wasm. en 4-6 pers. stacaravans, 2 sl.k., douche. Bel voor de folder: 0222-318391. Bungalow-park 'De Ver-rassing', Bijenkorfweg 6, Oosterend.

Boeder Scherpenzeel

AMBTSKLEDING

*Kostuums: ~ 2 en 3 delig zwart - grijs - c.a.
Preekjassen ~ Jacquets ~ Pantalons
Streppantalons ~ Overhemden ~
Stropdassen ~ Sokken ~ Overjassen
Hoeden ~ Schoenen*

Winkel:

*Dorpsstraat 229, 3925 KC Scherpenzeel
Telefoon 033 - 2778068 / 033 - 2778899*

Op afspraak - service aan huis

Begrafenisverzorging Kina

Begravenissen in Capelle a/d IJssel e.o. Drs. D.W. Schipper, tel. 010-458 31 12. Wij verzorgen geen crematies.

AVONDMAAL-SERVIEZEN

Uit voorraad of naar tekening.

Schoonhovens Silverhuys B.V.

Postbus 35, 2870 AA Schoonhoven,
Telefoon 0182 - 382614.

**Collectebonnen
machinaal tellen?**

vraag demo en/of referentie

Den Hertog 0314-341381/0548-515415

**BOEKEN EN MUZIEK
VAN DER BOOM**

Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk
Tel. (0187) 482614 - Fax (0187) 484520

SHGO

STICHTING HULPVERLENING IN GEZINEN

Uitgaande van de Ger. Gem. in Ned.

Voor betaalbare en verantwoorde hulp in gezinnen waar uit de Statenvertaling wordt gelezen en geen TV aanwezig is.

Rijksgediplomeerde KRAAMHULP:
tel. 033-2774 547 of 0346-264 595.

Dagelijks bereikbaar, laat u tijdig inschrijven.

GEZINS- BEJAARDEN EN ZIEKENHULP:
tel. 0166-652 605.

*Inlichtingen iedere werkdag van 8.30-10.30 uur;
vrijdags ook van 19.00 - 20.00 uur.*

Van kind tot kind

Uniek kleur- en puzzelboek

Dit lees-, puzzel- en kleurboek vertelt de Bijbelse boodschap van zonde en genade aan kinderen. Het mooie van deze serie is, dat elk verhaal is voorzien van een bijbehorende kleurplaat (door C. Bart-Nieuwenhuize) en een woordzoeker (door G.W. van Leeuwen-van Haften). De verhalen uit het Oude Testament (dl. 1+2) zijn geschreven door M.J. Ruissen. André Boeder hoopt de verhalen uit het Nieuwe Testament (dl. 3+4) te schrijven. In totaal komen er 52 verhalen, woordzoekers en kleurplaten, zodat kinderen een heel jaar lang er elke week in kunnen werken!

Teken nu in voor speciale prijs!

2 delen O.T. en 2 delen N.T.
Dl. 1+2 versch. in aug. Dl. 1
verkrijgb. op beurs 'Naar
Buiten' te Barneveld.
Aanbevolen voor gezinnen
en (zondags)scholen!

Ja, ik teken ineens in op 4 delen 'Van Kind tot Kind' voor € 35,- i.p.v. € 40,- en ontvang binnenkort reeds deel 1+2.

Naam: .....
Adres: .....
Pcode: .....
Woonplaats: .....

Na D.V. 30 sept. kosten
de 4 delen € 40,- /
€ 10,- per deel.

**Uitgeverij
'de Ramshoorn'**
Goes

Putwei 6 • GOES
Bel en Bestellijn:
0113-230 340
(tot 22.00 uur 's avonds)

Bon franco